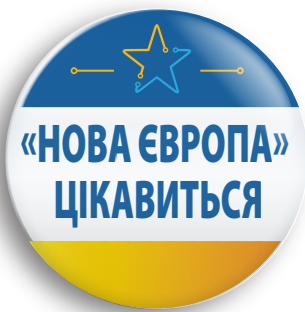

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні. Думки та позиції викладені у цій публікації є позицією автора та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

ЧОМУ УКРАЇНА Є ЦІКАВОЮ ДЛЯ ТРИМОР'Я?

КОМЕНТАРІ
ЕКСПЕРТІВ

«Ініціатива трьох морів» за декілька років перетворилася з ідеї на амбітний проєкт. Україна була запрошена на перший саміт Ініціативи у Дубровнику (Хорватія) у 2016 році, але не делегувала свого представника. Попри участь країни у декількох проєктах Тримор'я, загальна співпраця була обмеженою. На сьогодні Україна чітко наголошує на бажанні приєднатися до цього об'єднання. Тому постає питання «Якою може бути додана вартість від України для «Ініціативи трьох морів». У зв'язку із проведенням п'ятого саміту Тримор'я в Естонії Центр «Нова Європа» поставив це запитання у рамках традиційної рубрики «Нова Європа цікавиться...» закордонним експертам із країн-учасниць «Ініціативи трьох морів»

ОСНОВНІ ЕКСПЕРТНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- 1 Україна здатна посприяти формуванню більш конкурентоспроможного газового ринку ЦСЄ і спільній енергетичній безпеці (приміром, стануть в нагоді вітчизняні підземні сховища газу);
- 2 географічне розташування України відповідає загальній концепції розвитку інфраструктури країн-членів Тримор'я з Півночі та Півдня, а її транзитний потенціал здатен допомогти розвитку інфраструктури всіх учасників Ініціативи;
- 3 з огляду на акцент на диджиталізації інфраструктурних проєктів в рамках Тримор'я (що активно промотується Естонією) ІТ-сектор України, який динамічно розвивається, має потенціал стати привабливим партнером для країн-учасниць Ініціативи у створенні цифрових зв'язків у регіоні.

СОРІН ІОНИЦЕ,

Президент аналітичного центру «Expert Forum»
(Румунія)

Нинішня «Ініціатива трьох морів» – це переважно економічний проєкт, тісно пов'язаний із механізмами ЄС. Він не є аналогом свого міжвоєнного (невдалого) попередника – Міжмор'я, який планувався як більш геополітичний та військовий проєкт; це повинно пом'якшувати історичну чутливість. На сьогодні до Ініціативи входять 12 країн-членів ЄС, усі, за винятком Австрії, є колишніми посткомуністичними країнами.

Наближення України до Тримор'я має декілька переваг для об'єднання. По-перше, це ще один канал співпраці через проєкти з найбільшим східним сусідом, який прагне приєднатися до ЄС. Україна вже є частиною Стратегії ЄС для Дунайського регіону, яка охоплює Одеську область; потрібно більше таких платформ. По-друге, Київ привніс би неоціненні «глибокі знання» про регіон, його складності та ризики, якими мало хто володіє. По-третє, це дало б Тримор'ю більш виражений чорноморський характер, що деякі країни-учасниці (наприклад, Румунія), напевно, вітали б. Нарешті, дивно обговорювати енергетичні проєкти та безпеку, які є одним із пріоритетних напрямків інвестицій, без участі Києва. Політичний контекст робить Україну ймовірним прихильником Спільної енергетичної політики, а не окремих ініціатив, які їй суперечать, а отже, фактором дисципліни та доцентрових дій в рамках Союзу.

БАРТОШ БЕЛІЩУК,

Аналітик з питань енергетики, Польський інститут міжнародних відносин (Польща)

За останні роки Україна здійснила низку важливих кроків, які зробили ринок природного газу більш прозорим. Анбандлінг та підписання договорів про інтерконектори з операторами з сусідніх країн, послуга транзиту на короткі відстані, потенціал використання українських сховищ газу тощо – усі ці фактори дають змогу тісніше співпрацювати з ЄС та країнами «Ініціативи трьох морів». Уже можна спостерігати, що деякі компанії зацікавлені, наприклад, використовувати українські сховища газу, тому Україна може допомогти створити більш ліквідний, прозорий та конкурентоспроможний регіональний ринок газу – мету, яку має досягти «Ініціатива трьох морів».

Природний газ – це одне з питань, але ми також можемо спостерігати більш амбітний курс ЄС щодо відновлюваної / чистої енергії – і, звичайно, це також матиме вплив на порядок денний Тримор'я. Україна теж починає приділяти більше уваги зеленим джерелам енергії, енергоефективності, тому це може бути перспективним напрямком співпраці в майбутньому.

КРШЕВАН АНТУН ДУЙМОВИЧ.

Старший науковий співробітник, Інститут розвитку та міжнародних відносин (Хорватія)

Додана вартість України для «Ініціативи трьох морів» може бути величезною. Україна, особливо її західна частина, історично представляла частину держав, території яких зараз перебувають у межах країн-учасниць Тримор'я. Географічно та культурно це єдиний регіон. Країни Тримор'я разом із Україною становили б третину ЄС, а з точки зору демографії – більшу територію, ніж Росія. Це дало б набагато сильнішу позицію Ініціативі в Європі та в усьому світі. Ці країни разом можуть також сприяти своїй енергетичній незалежності за допомогою інтерконекторів, що з'єднують їх між собою, водночас зменшуючи залежність від імпорту газу з Росії. Україна як учасниця отримає економічні вигоди, а інші країни Ініціативи зміцнять свої позиції в Брюсселі. Залучення України також матиме позитивний вплив на цифрову та транспортну інфраструктуру та розвиток усіх країн Тримор'я. Можна сказати, що «Ініціатива трьох морів» є неповною без України, оскільки ця країна розташована в основі географічної осі Ініціативи та має величезний потенціал для розробки проєктів, вигідних для країн, що входять до Тримор'я.

ДАНІЕЛЬ ШЕЛІГОВСЬКИЙ,

Керівник програми «Східна Європа», Польський інститут міжнародних відносин (Польща)

Незважаючи на те, що Україна не є учасницею, вона цілком може зробити значний внесок в «Ініціативу трьох морів». Насправді, у неї є такі можливості у всіх трьох основних сферах співпраці в рамках Ініціативи: транспортній, енергетичній та цифровій. По-перше, Україна є транзитною територією між Балтійським і Чорним морями, тому чудово вписується в основну концепцію розвитку інфраструктури Північ-Південь – навіть якщо ми не беремо до уваги українські чорноморські порти, найкоротший шлях із Гданська до румунського порту Констанца проходить через Західну Україну. По-друге, українська газова інфраструктура – особливо сховища газу – представляє значні активи з точки зору інтеграції енергетичного ринку країн ЦСЄ та забезпечення поставок газу до регіону. По-третє, ІТ-сектор в Україні має потенціал стати привабливим партнером для країн Тримор'я у створенні цифрових зв'язків у регіоні. Очевидно, що попередньо знадобиться певний обсяг українських інвестицій, щоб переконатися, що вищезазначені можливості не втрачаються (наприклад, подальший розвиток прикордонної інфраструктури), що буде непросто з огляду на негативні економічні наслідки пандемії COVID-19. Проте, за наявності політичної волі, а також винахідливості, Україна змогла б задовольнити свої фінансові потреби і навіть співфінансувати спільні проєкти за допомогою позик ЄІБ та ЄБРР.

ТАДЕУШ ІВАНСЬКИЙ,

Керівник департаменту з питань України, Білорусі і Молдови,
Центр Східних досліджень (Польща)

«Ініціатива трьох морів» – це ініціатива, яка включає тільки країни-члени ЄС, однак вона передбачає надання статусу спостерігача. Німеччина та США мають такий статус і брали участь у самітах Тримор'я: відповідно в Бухаресті (2018) та Любляні (2019), а також Варшаві (2017). Україну запросили взяти участь у першому саміті Ініціативи в Дубровнику в 2016 році, але вона не делегувала свого представника.

Тримор'я не є геополітичним проектом, незважаючи на те, що в окремих державах-членах існують тенденції до надання йому безпекового характеру у співпраці із США. Ініціатива була створена, і її метою є стимулювання інвестицій в інфраструктуру для покращення сполучення Північ-Південь в енергетичній, транспортній площині тощо, використовуючи наявні кошти ЄС. В Україні Ініціатива переважно розглядається як безпекова та помилково сприймається як продовження довоєнного Міжмор'я. Таке трактування можна спостерігати в статтях Олексія Гончаренка (народного депутата від «Європейської солідарності») або нещодавньої ініціативи Святослава Юраша («Слуга народу») щодо створення групи депутатів у Верховній Раді України.

З огляду на це та враховуючи можливість отримати статус спостерігача, Україна як країна, яка заявляє про бажання приєднатися до об'єднання, повинна вирішити для себе, що таке «Ініціатива трьох морів», чого вона очікує від Тримор'я і які ноу-хау або ресурси

Київ міг би привнести для вдосконалення об'єднання. Чому країни, які не є членами ЄС, виключені з Тримор'я, можна пояснити на прикладі: теоретично, будівництво одного з найважливіших інфраструктурних проєктів – автомагістралі Via Carpatia, що з'єднує Литву та Грецію, через територію України забезпечить коротший шлях і менші витрати. З іншого боку, оскільки Україна не в змозі використовувати кошти ЄС, доступні для держав-членів, і не належить до Шенгенської зони, будівництво української ділянки автостради може зайняти набагато більше часу, а використання автомагістралі для громадян ЄС буде ускладненим із причини наявності прикордонних пунктів.

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦНЄ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: neweurope.org.ua

- <http://neweurope.org.ua/>
- info@neweurope.org.ua
- <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
- https://twitter.com/NEC_Ukraine